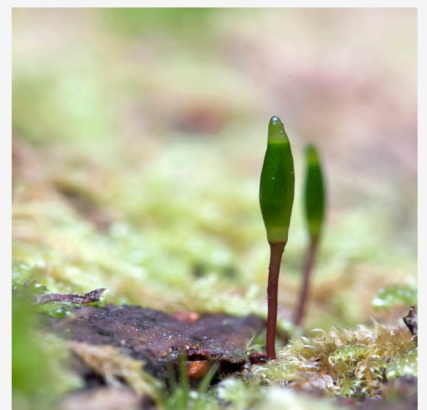

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Askholmen

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220343 Askholmen

Kommun: Eskilstuna

Områdets totala areal: 94,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-19

Markägarförhållanden: Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 2000-07-01, regeringsbeslut M2000/1680/Na, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01,

SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

9010 - Taiga

9020 - Nordlig ädellövskog

9070 - Trädklädd betesmark

9080 - Lövsumpskog

9190 - Näringsfattig ekskog

1386 - Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det

enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Syftet med Askholmens Natura 2000-område är att bevara och vårda ett stort sammanhängande mosaiklandskap vid Mälaren, bestående av olika typer av ädellövskogar, triviallövskogar, trädklädda betesmarker och öppna marker.

Prioriterade bevarandevärden: De prioriterade bevarandevärdena i Askholmens Natura 2000-område är de hävdberoende habitaterna fuktängar och trädklädda betesmarker samt olika typer av skogshabitat; nordlig ädellövskog, näringsfattig ekskog och lövsumpskog.

Motivering: Askholmens Natura 2000-område har höga naturvärden knutna till både lövskogar av olika slag och till betesgynnade naturtyper som tillsammans utgör en mosaik där variationen och mångfalden förstärker naturvärdena i området som helhet. Området har en hög biologisk mångfald och många rödlistade arter finns här. Området är en viktig lokal bl.a. för insekter, marksvampar och lavar.

Prioriterade åtgärder: Bevara och utveckla naturvärden knutna till hävdberoende naturtyper som fuktängar och trädklädda betesmarker. Bevara och utveckla naturvärden knutna till lövdominerade skogar och grova gamla ädellövträd. Askholmen är skyddat som naturreservat och prioriterade åtgärder finns beskrivna i skötselplanen för reservatet. Delar av de hävdberoende naturtyperna omfattas även av en åtagandeplan med villkor för miljöstud.

Beskrivning av området

Askholmens Natura 2000-område utgörs av ett stort sammanhängande ädellövskogsområde öster om Kvicksund vid Mälarens södra strand. Här finns skogar av blandade ädellövträd, rena ekskogar, igenväxningsmarker, betade skogspartier, alsumpskog och öppna kulturmarker. Allt detta ger en mosaik av olika naturtyper som bidrar till de höga naturvärdena i området. Utmärkande är områdets storlek, biotopdiversitet, rikedom på ädellövträd och mångfald av arter. Askholmen ligger i den värdefulla lövskogstrakten "Mälarens öar och stränder med omgivningar" vilken kännetecknas av olika typer artrika ädellövskogar.

Historiskt har området varit mer öppet och här har funnits stora arealer ängsmark. Ängarna och betesmarkerna började växa igen under senare delen av 1900-talet. Även delar av skogen har lämnats orörd och har utvecklat naturskogskaraktärer. Gamla överståndare av ek, lind, alm och ask finns kvar från ett tidigare mer öppet hagmarkslandskap.

Sedan hösten 2006 är Askholmens Natura 2000-område skyddat som naturreservat. Merparten av naturvårdsåtgärderna som finns beskrivna i naturreservatets skötselplan har utförts under början av 2010-talet genom det så kallade Life MIA-projektet. Bland annat har fuktängar restaurerats, vidkroniga ädellövträd frihuggits, gran och andra träd av igenväxningskaraktär avlägsnats, död ved skapats och åtgärder för fortsatt eller återintroducerat bete vidtagits.

De trädklädda betesmarkerna domineras bitvis av ädellövträd (ask, lind och ek) och det finns grova vidkroniga gamla träd, bitvis är det istället triviallöv, främst asp, som dominerar. I områden som har hållits öppna under lång tid finns inslag av jätteträd och vissa områden har en rik lundflora. Partier med buketter av grov hassel finns här och var. Även hamlade träd finns på sina håll.

Större delen av skogen i Natura 2000-området har en ålder på 60-120 år, men det finns inslag av träd som är mycket äldre än så. De senaste årtiondena har delar av skogen lämnats orörd och numera fått naturskogskaraktär med gamla träd, luckighet och omkullfallna träd. En del grova

och vidkroniga ädellövträd som härrör från tiden då skogen var mer öppen, finns kvar.

Ädellövskogarna domineras av ek med ett rikligt inslag av lind, ask, björk, alm och lönn. Vissa delar domineras helt av ek och lind. Buskskiktet är välutvecklat med hasselbuketter över stora delar av området. Vissa partier hyser rikligt med död ved av kläna dimensioner, men även enstaka grövre dimensioner finns spridda i området och död ved har även tillskapats genom naturvårdande skötselåtgärder. En del gran och tall finns på sina håll i skogarna. Värdefullt för insekter och fåglar är den rika mängd hål som finns i ekar, lindar och aspar i både grenar och stammar.

Vegetationen i området består i slutna partier av örtrika lundväxtsamhällen med en artrik flora med bland annat storrams, desmeknopp, underviol, nästrot, tandrot och trolldruva. I övergången mellan skogen och de öppna markerna finns bitvis ett frodigt buskskikt.

Naturvärdena inom Askholmen är mycket höga och det har hittats ett flertal rödlistade arter samt en mängd andra intressanta arter av insekter, svampar, lavar, mossor och kärlväxter. Som insektslokal har Askholmen ett mycket högt skyddsvärde, särskilt bland arter knutna till ek, men även vad gäller arter knutna till grov lind, högstubbar av asp samt lågor av klibbal och björk. Några av arterna har sitt kärnområde i Mälardalen medan andra är hotade i hela Sverige. Det finns även god tillgång på pollen- och nektargivande växter i området.

Askholmen är tack vare den stora lövskogsarealen, biotopvariationen och det gynnsamma lokalklimat en värdefull trakt för sällsynta och rödlistade svampar. Intressanta vedsvampar har påträffats på bl.a. asp, hassel och ask men det är dock i första hand marksvampfloran som gör området speciellt med arter som t.ex. liten ekkremla och grå taggsvamp.

Området har även en värdefull lavflora, i synnerhet de betade områdena i öster. Här har flera rödlistade lavararter hittats, de flesta beroende av gamla, grova träd i halvöppet läge (bl.a. klosterlav, almlav och rödbrun blekspik). Några av arterna är dock mer skuggkrävande och andra förmodligen nitrofila och gynnas av dammimpregnering. Ett fåtal intressanta fynd av mossor har gjorts inom området, bl.a. aspfjädermossa.

I delar av Natura 2000-området finns en rik örtflora; vid en kärlväxtinventering hittades bland annat grönvit nattviol, lundbräsa, storrams och sårläka. Askholmen är även ett värdefullt område för fågellivet.

Vad kan påverka negativt

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat och delar av de betade naturtyperna omfattas av en åtagandeplan för miljöstöd. Så länge föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet, samt villkoren i åtagandeplanen följs är nedanstående punkter de främsta tänkbara hoten mot naturtyper och arter i området:

- Negativ påverkan från omgivningen, t.ex. alltför omfattande avverkningar i angränsande bestånd som leder till förändrat lokalklimat, ökar risken för till exempel stormfällningar och en inväxande hyggesvegetation. Det kan också handla om gödsling som leder till näringsläckage till omgivningen, plantering av främmande trädslag som kan sprida sig in i området mm.
- Dikning, markberedning, vägdragningar eller annan exploatering i anslutning till området som medför hydrologiska störningar. Störd hydrologi kan också orsakas av att Mälaren är reglerad.
- Minskad artrikedom och födotillgång i landskapet runtomkring ger sämre livsförutsättningar

för arter som finns i området.

- Brist på naturskogssubstrat och lämpliga spridningsvägar, för arter knutna till de olika naturtyperna, i det omgivande landskapet.
- Brist på viktiga substrat i området, t.ex. död ved i form av grenar, torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, hålträd, gamla grova träd i solexponerade lägen.
- Kraftig betespåverkan från klövvilt som kan leda till att föryngring av lövträd i området får svårt att etablera sig, samt minskad tillgång på blommande träd och örter och därmed pollinerande insekter.
- Succession som leder till att gran tar över i lövträdsmiljöer.
- Otillräckligt eller uteblivet bete som leder till utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan och till att igenväxningsvegetation kan sprida sig i de trädklädda betesmarkerna och fuktängarna.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar fuktängarna och de trädklädda betesmarkerna negativt.
- Om inte träd och buskar lyckas föryngra sig i tillräcklig omfattning i de trädklädda betesmarkerna och skogsbrynen kan kontinuiteten av dessa strukturer på sikt vara hotad.
- Nya sjukdomar och skadeorganism på lövträd som redan är införda eller har potential att bli ett problem om de införs.
- Mänsklig aktivitet som kan störa störningskänsliga arter i och i närheten av området.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd: Hela Natura 2000-området är skyddat som naturreservat.

Skötsel: Området sköts enligt reservatets skötselplan och i enlighet med de villkor som finns i åtagandeplanen för miljöstud som omfattar delar av betesmarkerna. Många av de åtgärder som finns beskrivna i skötselplanen har utförts i början av 2010-talet genom Life MIA-projektet.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

Areal: 3,97 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Det finns två områden med fuktäng inom Askholmens Natura 2000-område, ett lite större i den nordöstra delen och ett mindre i den sydöstra. Dessa fuktängar har till större delen brukats som slåttermarker längre tillbaka i tiden. Båda områdena hade under senare delen av 1900-talet växt igen med alskog, men har nu restaurerats genom att träd av igenväxningskaraktär har avlägsnats och stubbar efter dessa har frästs bort. Detta gjordes i Life MIA-projektet. Därefter har fuktängarna betats årligen. Det finns även en åtagandeplan med villkor för det miljöstödd som ges för betesdriften på fuktängarna. I den nordöstra fuktängen finns gamla diken, men dessa har inte någon större påverkan på hydrologin och fuktängarna översvämmas på våren.

Bevarandemål

Fuktängarna ska präglas av kontinuerlig hävd i form av bete eller slåtter, marken ska vara fuktig-blöt och översvämmas årligen. Naturtypen ska vara öppen, men ett mindre inslag av hävdpräglade, solbelysta träd och buskar gynnar normalt områdets biologiska mångfald och får förekomma. Hävdtrycket ska vara tillräckligt för att främja en hög artrikedom inom flera artgrupper, t.ex. fjärilar, bin, fåglar och kärlväxter. Typiska arter för naturtypen som t.ex. darrgräs, hirsstarr och slåtterblomma ska vara vanligt förekommande. Arealen fuktäng ska vara minst 4 ha.

Negativ påverkan

Området är skyddat som naturreservat och omfattas av en åtagandeplan för miljöersättning. Förutsatt att föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet, samt åtagandeplanen för miljöersättningen följs är nedanstående punkter de främsta tänkbara hoten mot naturtypen i området:

- Otillräckligt eller uteblivet bete leder till utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande florans och faunas och till att igenväxningsvegetation kan sprida sig i fuktängarna.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Påverkan på hydrologin som leder till att marken blir torrare, t.ex. dräneringar i angränsande marker.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i angränsande områden, exempelvis dikning och byggnationer.
- Körning med tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.

Bevarandeåtgärder

Fuktängarna har restaurerats genom att träd av igenväxningskaraktär har avverkats och stubbarna efter dessa har frästs bort. Ängarna betas (eller slåtter utförs) årligen och betesputsning/tuvfräsning samt avlägsnande av igenväxningsvegetation utförs vid behov i enlighet med skötselplanen för naturreservatet och åtagandeplanen för miljöstödet.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd förutsatt att fuktängarna fortsatt betas, alternativt att slåtter utförs, samt att hydrologin inte påverkas så att fuktängarna blir torrare.

9010 - Taiga

Areal: 4,79 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Taiga förekommer inom två mindre områden i Askholmens Natura 2000-område, dels längst i väster, dels längst i norr där en flik av Natura 2000-området sträcker sig upp till Mälarens strand på Askholmen. Längst i väster består taigan av äldre löv- och granblandskog med dominans av lövträd som ek, asp och björk. I detta område utfördes skötselåtgärder början av 2010-talet då yngre granar, som på sikt annars hotade att konkurrera ut lövträd, togs bort. Det andra området med taiga (längst i norr) består av mogen granskog med orörd prägel och gott om död ved. Områdena med taiga är små och omges till stora delar av mark som inte ligger inom naturreservatet. Därför är risken för negativ påverkan från omgivningen stor, t.ex. har ett hygge tagits upp söder om det västra området med taiga, vilket kan påverka lokalklimatet och solinstrålningen i naturtypen här.

Bevarandemål

Taigan ska ha inslag av äldre träd och död ved. Trädskikten ska domineras av gran och/eller lövträd. Det ska finnas tillräcklig förnying av lövträd i det västra området, för att de unga träden på sikt ska kunna ersätta de äldre. Skogen ska präglas av naturliga processer och småskaliga naturliga störningar eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och bildande av död ved, insektsangrepp, storm eller brand. Skogen ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, fåglar och skalbaggar. Arealen taiga ska vara minst 4,8 ha.

Negativ påverkan

Området är skyddat som naturreservat. Förutsatt att föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet följs är nedanstående punkter de främsta hoten naturtypen i området:

- Negativ påverkan från omgivningen, t.ex. alltför omfattande avverkningar i angränsande bestånd som leder till förändrat lokalklimat, ökar risken för till exempel omfattande stormfällningar och inväxande hyggesvegetation. Det kan också handla om gödsling som leder till näringsläckage till omgivningen, plantering av främmande trädslag som kan sprida sig in i området mm.
- Vägdragningar, markberedning, dikning eller annan exploatering i anslutning till området som medför att hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, översvämning och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Brist på viktiga substrat i området, t.ex. död ved i form av grenar, torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, gamla träd med grov barkstruktur och hålträd.
- Brist på lämpliga spridningsvägar för arter knutna till taiga i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i landskapet runtomkring.
- Succession som leder till att gran tar över, konkurrerar ut lövträd och ger ökad beskuggning.

- Kraftig betespåverkan från klövvilt som kan förhindra föryngring av lövträd i området.
- Nya sjukdomar och skadeorganism på lövträd som redan är införda eller har potential att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder

Områdena med taiga lämnas för fri utveckling där intern dynamik och naturliga störningar får styra utvecklingen. Viss skötsel kan bli aktuell, som t.ex. att ta bort yngre granar för att bevara lövträdsdominerade områden och värden knutna till lövskog. Området sköts i enlighet med naturreservatets skötselplan.

Bevarandetillstånd

Okänt bevarandetillstånd.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 15,02 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Nordlig ädellövskog finns på flera håll i Askholmens Natura 2000-område och varierar i struktur, ålder och artsammansättning. Gemensamt är dock att ädellövskogen har en orörd prägel med många gamla träd och rikligt med döda lövträd. Det har funnits en lång kontinuitet av ädellövträd i områdena, även om mindre partier har varit slättermarker långt tillbaka i tiden. Bitvis är inslaget av triviallövträd stort, ibland dominerar dessa, främst asp. På sina ställen finns stora gamla hasselbuskar. Bland ädellövträden är det framförallt ek och ask som dominerar. I kanterna mot öppna marker står en del grova, vidkroniga ädellövträd, främst ekar.

Bevarandemål

Den nordliga ädellövskogen ska vara olikåldrig och ha stort inslag av äldre träd och död ved. Ädellövträd ska dominera i de övre trädsikten, framförallt ask och ek. Varken ek/avenbok eller bok ska på egen hand vara dominerande. Vidkroniga träd som tidigare har stått ljusöppet ska stå fritt från konkurrerande träd- och buskar. Invasiva och främmande arter ska inte förekomma. Skogen ska ha naturskogskaraktär och präglas av naturliga processer som åldrande, bildande av död ved och naturlig föryngring. Den ska hysa en hög biologisk mångfald av kärllväxter, mossor, lavar och svampar. Typiska arter, som t.ex. storrans, blåsippan och almlav ska förekomma i skogen. Arealen nordlig ädellövskog ska vara minst 15 ha.

Negativ påverkan

Området är skyddat som naturreservat. Förutsatt att föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet följs är nedanstående punkter de främsta hoten mot naturtypen i området:

- Negativ påverkan från omgivningen, t.ex. alltför omfattande avverkningar i angränsande bestånd som leder till förändrat lokalklimat, ökar risken för till exempel stormfällningar och inväxande hyggesvegetation. Det kan också handla om gödsling som leder till näringsläckage till omgivningen, plantering av främmande trädslag som kan sprida sig in i området mm.
- Vägdragningar, markberedning, dikning eller annan exploatering i anslutning till området som medför att hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, översvämning och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Brist på viktiga substrat i området, t.ex. död ved i form av grenar, torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, gamla träd med grov barkstruktur och hålträd.
- Brist på lämpliga spridningsvägar för arter knutna till ädellövskog i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i landskapet runtomkring.
- Succession som leder till att gran tar över, konkurrerar ut lövträd och ger ökad beskuggning.
- Kraftig betespåverkan från klövvilt som kan förhindra föryngring av lövträd i området.

- Nya sjukdomar och skadeorganism på lövträd som redan är införda eller har potential att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder

Frihuggning av gammal grova ädellövträd och nyskapning av död lövved. Huggning/röjning av gran av igenväxningskaraktär. Skötsel av brynmiljöer ut mot de mer öppna markerna.

Utglesning i brynkanter för att skapa förutsättningar för mer variationsrika bryn samt för att få in ljus i skogen. Bevarandeåtgärder finns även beskrivna i skötselplanen för naturreservatet.

Åtgärder som tas upp i skötselplanen har i stor utsträckning utförts (genom Life MIA), men återkommande åtgärder kan behövas, t.ex. huggning/röjning av gran av igenväxningskaraktär och skötsel av brynmiljöer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 16,21 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Askholmens Natura 2000-område finns trädklädda betesmarker framförallt i den centrala och sydliga delen. Beroende på markförhållanden, tidigare bete och skötselåtgärder har områdena fått lite olika karaktär. Sedan Natura 2000-området skyddades som naturreservat har skötselåtgärder utförts för att öppna upp de trädklädda betesmarkerna och avlägsna träd och buskar av igenväxningskaraktär. Åtgärder för att säkerställa kontinuerligt bete har utförts och samtliga områden med trädklädda betesmarker betas i dagsläget. Vissa delar av de trädklädda betesmarkerna omfattas även av en åtagandeplan för miljöstöd där det finns villkor för hur marken ska skötas. Bitvis är det ädellövträd (ask, lind och ek) som dominerar och det finns grova vidkröniga gamla träd, bitvis är det istället triviallöf, främst asp, som dominerar. Där skogen tidigare har varit tät och sedan glesats ut är träden rakstammiga och inte så grova ännu. I områden som har hållits öppna under lång tid finns inslag av jätteträd och vissa områden har en rik lundflora. Partier med buketter av grov hassel finns här och var. Även hamlade träd finns på sina håll, både äldre och nyhamlade.

Bevarandemål

De trädklädda betesmarkerna ska vara präglade av bete, ha en mosaikartad struktur, en naturlig näringsstatus och en riklig förekomst av gamla hävdpräglade träd. Trädskiktet ska ha en täckningsgrad på ca 30-70 %. Den biologiska mångfalden av arter knutna till solbelysta träd såväl som till markens flora ska vara hög. Området ska hävdas med bete och igenväxningsvegetation ska endast förekomma sparsamt. Naturlig föryngring av hagmarksträd ska förekomma, så att nya potentiella jätteträd kan bildas. Blommande buskar ska finnas. Betesmarken ska i öppna partier, vara väl avbetad vid betessäsongens slut. Typiska arter för naturtypen, t.ex. slätterfibbla, gullviva och almlav ska förekomma i de trädklädda betesmarkerna. Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst 16,2 ha.

Negativ påverkan

Området är skyddat som naturreservat. Förutsatt att föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet, samt åtagandeplanen för miljöstödet följs är nedanstående punkter de främsta tänkbara hoten mot naturtypen i området:

- Otillräckligt eller uteblivet bete leder till utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande florans och faunas och till att igenväxningsvegetation kan sprida sig i de trädklädda betesmarkerna.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Bristande träd- och buskföryngring hotar på sikt kontinuiteten av dessa strukturer i naturtypen.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i angränsande områden,

exempelvis dikning, byggnationer och täktverksamhet.

- Körning med tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.
- Ökat graninslag.

Bevarandeåtgärder

Årlig betesdrift. Gynna utvecklingen av hassellundar där buketter med grov hassel finns. Hamling av tidigare hamlade träd och även nyhamling. Frihuggning av grova ädellövträd, utglesning av trädsiktigt, röjning av igenväxningsvegetation och skötsel av brynmiljöer vid behov. De trädklädda betesmarkerna sköts enligt naturreservatets skötselplan där ovanstående skötselåtgärder finns beskrivna. Även åtagandeplanen för miljöstödet säkerställer bevarandeåtgärder i vissa delar av de trädklädda betesmarkerna.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd under förutsättning att betesmarkerna även fortsättningsvis sköts i enlighet med skötselplanen för naturreservatet och åtagandeplanen för miljöstödet.

9080 - Lövsumpskog

Areal: 6,03 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 5,76 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lövsumpskog finns i två områden i Askholmens Natura 2000-område och består främst av medelålders klibbalstrandskog. Delar av lövsumpskogen har tidigare varit öppen ängsmark som har växt igen under senare delen av 1900-talet. Värdefulla element i lövsumpskogen är socklar, vattendränkta lågor, gamla träd, högstubbar och torrträd. Mälaren är reglerad och den naturliga vattenståndsvariationen finns ej kvar, dessutom finns äldre diken i delar av lövsumpskogen som kan påverka hydrologin.

Bevarandemål

Lövsumpskogen ska vara olikåldrig och ha stort inslag av äldre träd på socklar och död ved. Marken ska vara fuktig – blöt och ha en naturlig näringsstatus. De övre trädsikten ska domineras av klibbal, ask, asp och glasbjörk. Gran eller främmande trädslag ska inte dominera. Lövsumpskogen ska ha naturskogskaraktär och hysa en hög biologisk mångfald av bl.a. kärlväxter, mossor och fåglar. Typiska arter, som t.ex. sumpviol, rankstarr och mindre hackspett, ska förekomma i området. Arealen lövsumpskog ska vara minst 5,8 ha.

Negativ påverkan

Området är skyddat som naturreservat. Förutsatt att föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet följs är nedanstående punkter de främsta hoten mot naturtypen i området:

- Succession som leder till att gran tar över och konkurrerar ut lövträd.
- Störd hydrologi som leder till att marken blir torrare, t.ex. på grund av att Mälaren är reglerad.
- Brist på lämpliga spridningsvägar för arter knutna till lövsumpskog i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i landskapet runtomkring.
- Brist på dynamik. Flera av arterna knutna till naturtypen förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Brist på viktiga substrat i området, t.ex. död ved i form av grenar, torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, gamla träd med grov barkstruktur och hålträd.
- Kraftig betespåverkan från klövvilt som kan förhindra föryngring av lövträd i området.
- Nya sjukdomar och skadeorganism på lövträd som redan är införda eller har potential att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder

Lövsumpskogen får utvecklas fritt så att naturliga processer, som översvämning, naturlig föryngring och bildande av död ved får verka. Viss skötsel kan bli aktuell, t.ex. avlägsnande av yngre granar som annars på sikt kan ta överhand i lövsumpskogen. Området sköts i enlighet med skötselplanen för naturreservatet.

Bevarandetillstånd

Okänt bevarandetillstånd. Okänt hur hydrologin i lövsumpskogen påverkas av diken och av att Mälaren är reglerad.

9190 - Näringsfattig ekskog

Areal: 9,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Näringsfattig ekskog förekommer i det kuperade området kring Tjærtorpsudden i Askholmens Natura 2000-område. Skogen består av medelålders-mogen ekdominerad ädellövskog och triviallövskog. Många av ekarna växer ganska långsamt och har ett lite knotigt utseende. Bitvis finns rikligt med hasselbuskar och på sina håll finns gott om död ved i form av lågor och högstubbar. Troligen har området varit lite extensivt betat tidigare. Naturvårdande skötsel har utförts i området i början av 2010-talet. Då togs gran av igenväxningskaraktär bort och död lövved nyskapades genom ringbarkning av främst ek och asp.

Bevarandemål

Den näringsfattiga ekskogen ska växa på näringsfattig sur jord med ostörd hydrologi och naturlig näringsstatus. Skogen ska ha naturskogskaraktär och hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Den ska också vara olikåldrig och ha inslag gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier. Skogen ska främst präglas av naturliga störningar och intern dynamik där luckor uppstår när gamla träd dör så att solbelysta gläntor skapas där naturlig förnyring av ek kan etableras. De övre trädskikten ska domineras av ek och/eller avenbok. Fältskiktet ska sakna lundflora och karaktäriseras av gräs eller risvegetation. Invasiva och främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter, som t.ex. glansfläck och rostfläck ska förekomma i området. Arealen näringsfattig ekskog ska vara minst 9,2 ha.

Negativ påverkan

Området är skyddat som naturreservat. Förutsatt att föreskrifterna och skötselplanen för naturreservatet följs är nedanstående punkter de främsta hoten mot naturtypen i området:

- Negativ påverkan från omgivningen, t.ex. gödsling som resulterar i näringsläckage till omgivningen, plantering av främmande trädslag som kan sprida sig in i området mm.
- Vägdragningar, markberedning, dikning eller annan exploatering i anslutning till området som medför att hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, översvämning och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Brist på viktiga substrat i området, t.ex. död ved i form av grenar, torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, gamla träd med grov barkstruktur och hålträd.
- Brist på lämpliga spridningsvägar för arter knutna till näringsfattig ekskog i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i landskapet runtomkring.
- Invasion av gran, bok eller främmande trädslag som kan orsaka att ek och andra mer ljuskrävande trädslag får svårt att förnygra sig och på sikt konkurreras ut om inte skötselåtgärder där gran, bok eller främmande trädslag tas bort utförs.
- Kraftig betespåverkan från klövvilt som kan förhindra förnyring av lövträd i området.

- Nya sjukdomar och skadeorganism på lövträd som redan är införda eller har potential att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder

Den näringsfattiga ekskogen får utvecklas fritt så att intern dynamik och naturliga störningar får styra utvecklingen. Viss skötsel kan bli aktuell, t.ex. att avlägsna granar eller andra trädslag av igenväxningskaraktär, tillskapa död ved och gynna förnygring av ek och andra ljuskrävande trädslag. Området sköts i enlighet med naturreservatets skötselplan.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

1386 - Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Grön sköldmossa har ett mycket anspråkslöst vegetativt stadium och det är i stället den gröna, skaftade sporkapseln som ger mossan dess karaktäristiska utseende. Vanligtvis finns endast några få sporkapslar på varje låga/stubbe. Arten har en vid världsutbredning men är sällsynt i Norden. I Sverige är den vanligast i Uppland, Sörmland och Östergötland samt i området väster om Vänern. Till skillnad från flertalet andra arter typiska för murken ved av gran, är utbredningen sydlig och arten förekommer knappast alls ovanför norrlandsgränsen. Grön sköldmossa förekommer i olika typer av frisk till fuktig barrskog och blandskog. Arten växer på multnande lågor och stubbar. Substratet är oftast murken och mjuk ved av gran, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd. Det är framför allt brist på dessa substrat som utgör ett hot mot artens långsiktiga överlevnad.

Bevarandemål

Grön sköldmossa har noterats i naturtypen taiga i Askholmens Natura 2000-område. Områdena med taiga är dock små och merparten består av lövdominerad skog. Syftet Askholmens Natura 2000-område och naturreservat är i första hand att bevara och utveckla värden knutna till lövträd och betade naturtyper. Grön sköldmossa är främst knuten till död ved av gran och därför bedöms arten ha dåliga förutsättningar att finnas kvar i området på sikt.

Bevarandetillstånd

Ogynnsamt bevarandetillstånd

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Bivråken häckar med de högsta tätheterna i högproduktiva skogsområden. I södra Sverige är den optimala miljön ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av äldre och luckrika skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och med ett stort inslag av bryn, gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Förekomst av äldre skog rik på lövträd och med närhet till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då de gamla fåglarna till stor del livnar sig på småfågelungar (bl.a. trastar), men även av grodor och troligen till viss del även av humlelarver och -puppor. I äldre tid torde kombinationen av fuktskog, skogsbete och hagmarker ha utgjort mycket viktiga miljöer.

Bivråken bygger risbon som i regel placeras högt upp i löv- eller barrträd (främst gran). Aktivitetsområdena är normalt mycket stora; under försommaren födosöker de gamla fåglarna mestadels inne i skogarna inom en areal av cirka 25-50 km². Under senare delen av sommaren födosöker fåglarna över betydligt större ytor, i många fall upp emot eller över 100 km², varvid getingrika lokaler besöks av bivråkar från ett flertal revir. Bivråken övervintrar i tropiska Västafrika, norr om Ekvatorn.

Bivråken är rödlistad i kategorin nära hotad (NT) på den nationella rödlistan år 2015.

Bevarandemål

Målet är att det ska finnas goda förutsättningar för bivråk att häcka inom Askholmens Natura 2000-område. Det ska finnas tillgång på lämpliga häckningsplatser och insektsrika miljöer.

Negativ påverkan

- Ett allt sämre utbud av insektsrika biotoper i dagens skogs- och jordbruksmarker har troligen medfört ett sämre utbud av sociala getingar, vars larver och puppor är en livsnödvändig föda för bivråkens ungar. Användandet av kemiska bekämpningsmedel i exempelvis jordbruket påverkar förekomsten av insekter negativt, vilket innebär sämre födotillgång för sociala getingar.
- En allmän torrläggning av landskapet (markavvattning, dikningsrensning och skyddsdikning av skogsmark etc.) liksom omföring av lövträdsrika skogar till täta produktionsskogar av barrträd medför en försämrad förekomst av tättingar (trastar m.m.) och grodor, vilket sannolikt påverkar bivråken negativt (lägre täthet och sämre förutsättningar för bivråken att producera ägg). Många lövrika skogsmiljöer består idag av igenväxande ängs- och hagmarker som nu sluter sig alltmer genom inväxt av gran, vilket minskar insekts- och fågelrikedomen.
- Kraftigt bete av klövvilt på lövträd i skogsmiljöer minskar exempelvis förekomsten av vårblommande sälglar vilket påverkar födounderlaget för många humlor. Klövviltsbetet minskar även förekomsten av blommande örter vilket minskar insektstillgången och därmed födounderlaget för exempelvis sociala getingar.

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat, men i och med att bivråken födosöker över stora arealer kan ovanstående punkter ändå utgöra ett hot mot bivråk som häckar inom området eftersom landskapet runtomkring påverkas av skogsbruk, igenplantering, konventionellt jordbruk, markavvattning mm.

Bevarandeåtgärder

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat och reservatets skötselplan innehåller åtgärder som innebär att det långsiktigt kommer att finnas äldre och luckrika skogsbestånd omväxlande med naturbetesmarker och ett stort inslag av brynmiljöer i området. Här kommer även kontinuerligt att finnas äldre skog rik på lövträd och närhet till sumpskogar och strandskogar.

Bivråken är upptagen i Fågedirektivet, Bernkonventionens bilaga II, Bonnkonventionens bilaga II och CITES bilaga A. Fiskgjuse tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

A094 - Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fiskgjusen är Södermanlands landskapsfågel och en av fågelvärldens skickligaste fiskare, födan består nästan uteslutande av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup, t.ex. gädda och braxen. Fiskgjusen fiskar i såväl eutrofa som oligotrofa sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. För att på hög höjd kunna se sina bytesdjur behövs relativt klart vatten att fiska i och jaktframgången kan därför minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med sämre tillgång på fisk kan fiskgjusarnas reproduktionsframgång bli sämre på grund av att de måste jaga över större arealer. Fiskgjusen kan jaga upp till någon mil från boplatsen.

Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Den bygger stora bon av ris i toppen av plattkronade kraftiga träd med utsikt över omgivningen. Det vanligaste trädslaget är tall ($\geq 90\%$) men även andra större och kraftiga trädslag kan användas. Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen.

Fiskgjusen flyttar mellan Sverige och Västafrika söder om Sahara.

Bevarandemål

Målet är att det ska finnas goda förutsättningar för fiskgjuse att häcka inom Askholmens Natura 2000-område. Det ska finnas tillgång till lämpliga häckningsplatser där arten kan häcka ostört.

Negativ påverkan

- Eftersom fiskgjusen ofta häckar nära stränder utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanotpaddling, jakt, vandring etc. i boets omedelbara närhet ett hot.
- Avverkning av boträd eller potentiella boträd.
- Försurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller. Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderrivning av ägg på grund av skalförtunning. Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om.
- Illegal fågeljakt på ägg, ungar eller vuxna.
- Minskad tillgång på fisk.
- Bullerstörning, av t. ex båttrafik och störning från lågflygande flygtrafik.
- Anläggning av vindkraftverk i närområdet.
- Konkurrens om bytesfisk och lämpliga boplatser från exempelvis havsörn.

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat, men i och med att fiskgjuse hämtar sin föda utanför det skyddade området kan ovanstående punkter ändå utgöra ett hot mot eventuella häckande individer inom området eftersom landskapet runtomkring påverkas av ovanstående störningar.

Bevarandeåtgärder

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat och reservatets skötselplan innehåller åtgärder som torde leda till att det långsiktigt finns tillgång på vidkroniga och grova träd, lämpliga som boträd för fiskgjuse.

Fiskgjuse är upptagen i Fågedirektivet, Bernkonventionens bilaga II, Bonnkonventionens bilaga II och CITES bilaga A. Fiskgjuse tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

A236 - Spillkråka, Dryocopus martius

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Spillkråkan behöver tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Den födosöker ofta lågt i träd eller på stubbar efter hästmyror. Den behöver också tillgång på lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år.

Spillkråkan är en nyckelart i våra skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo.

Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100 - 1000 ha. Vintertid rör sig arten över större områden.

Spillkråkan är rödlistad i kategorin nära hotad (NT) på den nationella rödlistan år 2015.

Bevarandemål

Målet är att spillkråka årligen ska häcka inom Askholmens Natura 2000-området. Det ska finnas god tillgång på grova träd av framförallt asp där spillkråkan kan mejsla ut bohål. Det ska också finnas en god födotillgång i form av insekter och myror. De trädklädda naturhabitaten inom Stendörren ska behålla sin kvalitet och arealen av dessa ska inte minska.

Negativ påverkan

- Det största hotet mot spillkråkan är ett skogsbruk som går mot minskad lövandel och alltmer homogena skogsbestånd.
- Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.
- Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat, men i och med att spillkråka födosöker över stora arealer kan ovanstående punkter ändå utgöra ett hot mot spillkråka som häckar inom området eftersom landskapet runtomkring påverkas av skogsbruk.

Bevarandeåtgärder

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat och reservatets föreskrifter och skötselplan medför att området långsiktigt kan utgöra ett viktigt habitat för spillkråka.

Spillkråkan är upptagen i fågeldirektivet och Bernkonventionens bilaga II.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika. Den kommer till Sverige för att häcka i början av maj – början av juni. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor.

Födan består främst av stora insekter som skalbaggar, humlor, bin, vårtbitare, men sällsynt även smågnagare och småfåglar. Under dagar med god mattillgång spetsas en del byten på taggbuskars törnen och på taggtrådstaket. På så sätt bygger törnskatan upp ”skafferier” som den sedan kan utnyttja under dagar med sämre väder då insektstillgången är lägre.

Boet byggs på ca 0,5–2 m höjd i en lämplig buske, framför allt används taggbuskar som slån, ros och hagtorn, men även enbuskar, gran och hallonsnår. Törnskatan förekommer i högst tätheter i buskiga betesmarker och skogsbryn samt på hyggen med 3–15 åriga granar. I dessa habitat finns god tillgång på föda, lämpliga buskar för ”skafferier” och skyddade boplatser. Bäst födobetingelser för törnskata finns i områden med stor variation, där det finns blommande buskar av olika arter (vilka attraherar pollinerande insekter), solbelysta fläckar med bar jord, där insekter kan värma upp sig, och grässvål av varierad höjd. Reviret är litet, ca 1–3 ha, och samma revir ockuperas ofta under fler år i följd.

Förekomsten av törnskata styrs delvis av födotillgången, men den viktigaste faktorn är förekomsten av bopredatorer. Den vanligaste orsaken till misslyckad häckning är att bon plundras på ägg av bopredatorer som t.ex. skator och kråkor (30–50 % av alla bon prederas). Törnskator som undviker områden där det finns häckande kråkfåglar lyckas med sin häckning i betydligt större utsträckning än par som häckar nära skator och kråkor. Lämpliga törnskaterevir kan stå tomma under år då skator och kråkor häckar i närheten. Det händer att törnskator överger boet vid kraftig mänsklig störning vid äggläggningen eller vid ihållande regn.

Bevarandemål

Det ska finnas goda förutsättningar för törnskata att häcka inom Askholmens Natura 2000-område. Betade naturtyper och skogsbryn ska erbjuda variationsrika habitat med blommande buskar, solvarma områden med fläckar av bar jord och insektsrika miljöer.

Negativ påverkan

- Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygder, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.
- Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Ett allt mer homogeniserat jordbrukslandskap har troligen minskat tillgången och åtkomligheten av insekter.
- Ökande populationer av kråkfåglar, främst skator, kan också ha bidragit till minskningen av törnskatan nationellt och utgör ett hot där arterna häckar nära varandra.

Askholmens Natura 2000-område är skyddat som naturreservat och så länge området sköts i enlighet med skötselplanen för reservatet borde det finnas god tillgång på lämpliga habitat för

törnskata inom Natura 2000-området. Dock påverkas landskapet runtomkring av företeelser som tas upp i ovanstående punkter och därmed kan artens förekomst inom området påverkas av utomstående faktorer.

Bevarandeåtgärder

Betesmarkerna betas och sköts enligt naturreservatets skötselplan så att det kontinuerligt finns variationsrika och insektsrika miljöer med solbelysta områden med barjordsfläckar, blommande buskar och törnen.

Törnskata är upptagen i Fågeldirektivet och Bernkonventionens bilaga II.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

Dokumentation

Referenser

ArtDatabanken. 2017. Rödlistade arter i Sverige 2015.
Artportalen. 2017. Artfynd (oktober 2017).
Ekonomisk kartblad. Flygfotograferad 1954. Verkställd 1961. Kartblad 10G8g (10686).
Häradskartan. Karta öfver Vester-Rekarne härad. 1904. Uppmätt 1898.
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 1991. Sörmlands Natur, Naturvårdsplan. Objekt nr 84-4 (klass II).
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2006. Skötselplan för naturreservatet Askholmen.
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2007. Bevarandeplan för Natura 2000-område Askholmen (SE0220343) Eskilstuna kommun.
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2010. Restaurering av Natura 2000-området Askholmen inom LIFE+ projektet MIA (Lake Mälaren Inner Archipelago - Restoration and Management, LIFE07 NAT/S/000902-MIA) Arbetsplan.
Naturvårdsverket, 2003. Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledning, Fåglar. Hemsidan.
Naturvårdsverket, 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. Hemsidan.

Inventeringar

ADOXA Naturvård, 2003. Inventering av kärlväxtfloran i tio Natura 2000-områden i Södermanlands län.
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 2002. Svampfloran i tolv sörmländska lövskogar. Regional miljöövervakning. Rapport M-2002:1.
Länsstyrelsen i Södermanlands län. 1993. Våtmarksinventeringen. Obj. nr. 10G 8G 01 (klass III).
Länsstyrelsen i Södermanlands län. 1984. Ädellövskogsinventeringen. Obj. nr. 10G 8G E33 E, G-K (högsta klass).
Nordin, A., Abcsonditella, 2002. Lavinventering i godkända eller planerade Natura 2000-områden i Södermanlands län.
Pro Natura, 2002. Inventering av vedinsekter, mossor, svampar i Ormsjöbergen, Varglyan-Långsjön, Vargmossarna, Bergshammar och Askholmen. Uppdrag, Länsstyrelsen i Södermanlands län.
Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering, 1994. ID-nummer: 10G 8G 05, 09, 10, 11, 12, 14, 65 (nyckelbiotop). 10G 8G 01, 06, 07, 08, 15, 16, 17 (naturvärdesobjekt).
Skogsstyrelsens sumpskogsinventering, 1994. ID-nummer: 10G8G01.

Bilagor

Artlista

Exempel på arter som har noterats i området:

Kärlväxter:

Blåsippa
Desmeknopp
Grönvit nattviol
Hampflockel
Lind
Lundbräsma
Lundelm
Missne
Nordlundarv
Nästrot
Ormbär
Rankstarr
Skogslind
Storrams
Svart trolldruva
Sårläka
Tandrot
Underviol
Vårärt

Mossor:

Aspfjädermossa
Fällmossa
Grön sköldmossa
Guldlockmossa
Stubbspretmossa

Svampar:

Barkticka
Borstskölding
Cortinarius
pseudoarcuatorum
Druvfingersvamp
Filtfotsbrosking
Fläckticka
Föränderlig brosking
Grå taggsvamp
Guldkremla
Gulfotshätta
Gulfotsskölding
Hasselsopp
Hasselticka
Jättekamskivling
Kandelabersvamp

Korallfingersvamp
Koralltaggsvamp
Linddyna
Liten ekkremla
Lundbläcksvamp
Narrtagging
Rostticka
Rutsopp
Rävticka
Slöjröksvamp
Svavelmusseron
Trådticka
Veckticka
Zontaggsvamp

Lavar:

Almlav
Bacidina arnoldiana
Blanklav
Blek lekania
Brunmjölskrimmerlav
Brun nållav
Glansfläck
Gulnål
Gulpudrad spiklav
Gulvit blekspik
Klosterlav
Kornig nållav
Lunglav
Lönnlav
Parknål
Rikfruktig blemlav
Rostfläck
Rödbrun blekspik
Silverlav
Skorpgelélav
Skriftlav
Skugglundlav
Slät lönnlav

Insekter:

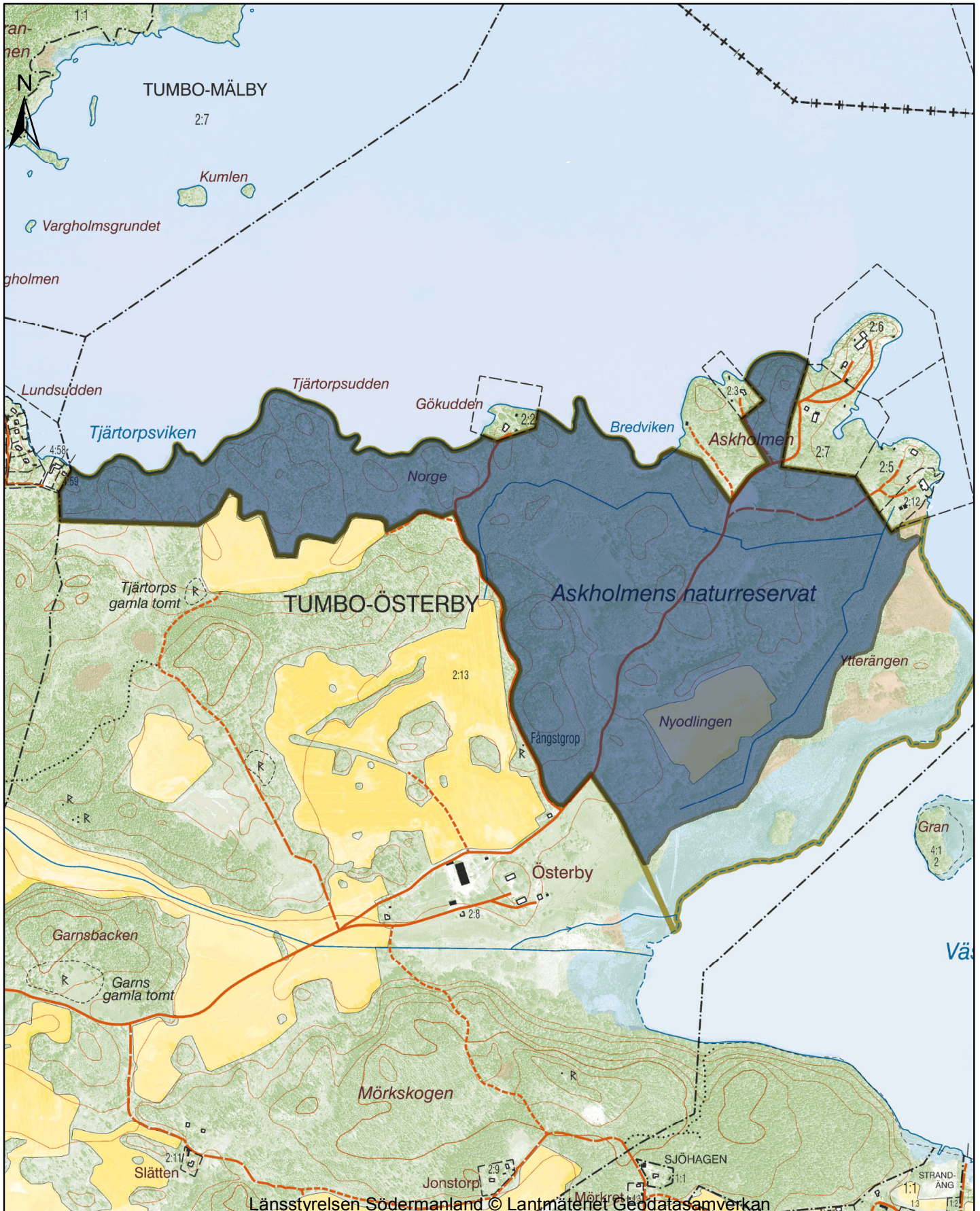
Aspbarkborre
Aspvedgnagare
Batrisodes delaporti
Brun guldbagge

Bålgeting

Cryptarcha undata
Enfärgad brandsvampbagge
Eucnemis capucina
Gul gaddbagge
Microrhagus lepidus
Mycetochara flavipes
Phloeophagus turbatus
Plegaderus caesus
Prionychus ater
Rhizophagus cribratus
Rödbukad gaddbagge
Tillus elongatus
Tvärbandad lindbock

Fåglar:

Bivråk
Brun kärrhök
Buskskvätta
Fiskgjuse
Gröngöling
Gulspurv
Mindre hackspett
Rosenfink
Sommargylling
Spillkråka
Stare
Sävspurv
Törnskata

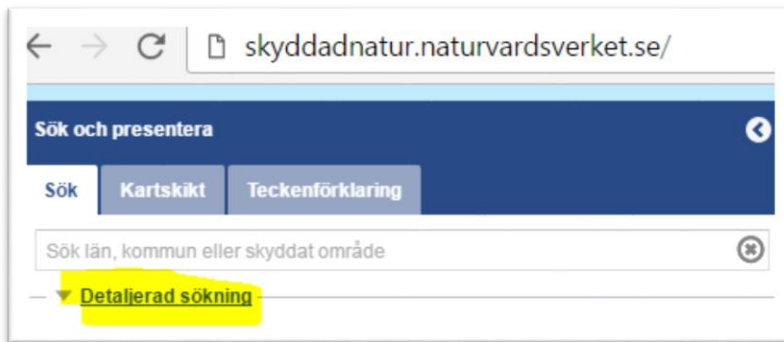

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

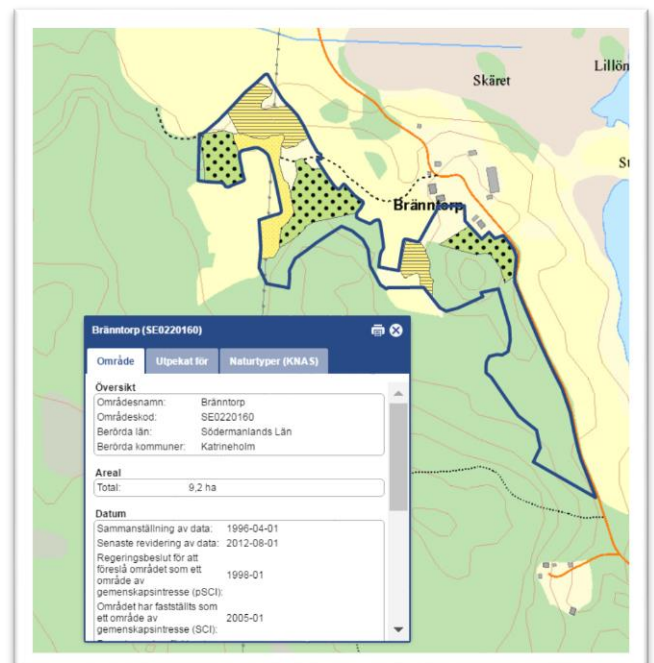
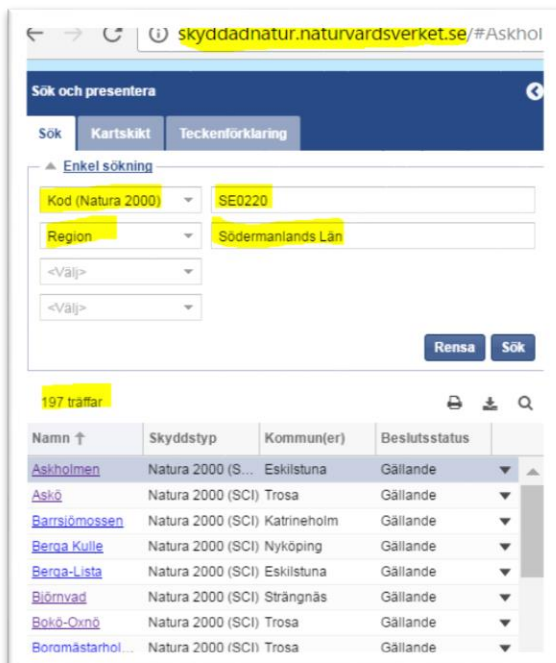
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

